

TEMATRÄFF 3 FAKTABLAD

Våga fråga, lyssna och bemöta barn som kan vara utsatta för våld

Oavsett vad som väcker din misstanke om att ett barn blir utsatt för våld, så är det viktigt att du möter barnet genom att lyssna, ställa frågor och iaktta barnet.

Det finns flera anledningar till att du ska ställa frågor till ett barn som du misstänker eller vet har blivit utsatt för våld. Du behöver ställa frågor för att få mer information om barnets situation och därmed kunna avgöra hur du ska hjälpa barnet. Men dina frågor är minst lika viktiga för att bekräfta barnets upplevelse av våld och rätt att själv få berätta om sin utsatthet.

Många känner sig osäkra och obekväma med att ha den här typen av samtal. Men att fråga om våld, lyssna till barnet och hantera efterföljande situationer är en färdighet som du kan och bör öva på. I den här utbildningens tematräff får du tillfälle att träna.

Barn berättar sällan självmant om våld

Det finns många anledningar till att barn inte berättar om våld. Rädsla, skam och skuldkänslor kan stå i vägen för barnets berättelse. En annan orsak kan vara brist på förståelse och stöd från omgivningen. Barn är medvetna om att de riskerar att inte bli trodda och en del barn tror inte att någon vuxen bryr sig om vad som händer med dem. Barn kan också vara rädda för hot, hot om våld och ökat våld hemifrån om de berättar. De kan också ta på sig skulden för att de tror att deras fel. Vid långvarigt våld har det blivit en del av barnets vardag, det har normaliserats.

Andra barn är för små för att kunna förstå och berätta, eller berättar på ett sätt som omvärlden inte förstår eller misstolkar. Många utsatta barn är dessutom förvirrade kring händelsen och kan ha fått felaktig information av den som har utsatt dem, till exempel att våldet var barnets eget fel eller att det sexuella övergreppet var en lek.

När ett barn berättar om våld

De få barn som självmant berättar om våld gör det ofta spontant och med bara en mening, till exempel: "Igår kastade pappa en blomkruka på mamma". Om du har samling eller om det finns andra barn i närheten kan du bara bekräfta med en mening, exempelvis: "så får han ju inte göra". Det är viktigt att i stunden bekräfta barnet, men vänta med att fråga vidare i en sådan situation. Skapa i stället en stund med barnet på en lugn plats där ni kan vara ifred. Försök att skapa en trygg, respektfull och tillåtande atmosfär där barnet får möjlighet att i lugn och ro berätta och känna efter vad hen har varit med om.

När ett barn berättar om oro eller rädsla för dig som pedagog så innebär det att du har fått barnets förtroende. Barnet litar på och känner sig trygg med dig.

Du behöver inte och ska inte ta reda på om barnets berättelse stämmer, det räcker med en misstanke om att barnet far illa för att göra en orosanmälan till socialtjänsten. Det är socialtjänsten som bedömer om barnet har blivit utsatt för våld.

Vad ska du fråga och hur ska du ställa frågor?

Många yrkespersoner som möter barn är osäkra på hur mycket de kan fråga utan att förstöra för polisutredningen. Så här kan du tänka i en sådan situation:

- Ge barnet bekräftelse på att du har hört barnets berättelse och att du kommer att agera för att hjälpa barnet.
- Ta emot barnets berättelse och ställ öppna frågor för att försöka förstå vad barnet är utsatt för. Öppna frågor har inga givna svar som ja eller nej utan är till för att locka fram mer information. Exempel på öppna frågor är: "Varför är du ledsen?" eller "Berätta vad som har hänt."
- Fråga inte om detaljer. Du kan fråga om var, när och vem som har utsatt barnet.
- Anpassa frågorna efter barnets ålder och förmåga att berätta.

Barnets perspektiv ska alltid vara utgångspunkten

Varje möte som du har med ett barn ska utgå från barnets perspektiv, enligt barnkonventionen. Du ska säkerställa att alla handlingar och beslut som fattas tillgodoser barnets bästa och barnets rätt till skydd, stöd och delaktighet. Det innebär inte att alla beslut som fattas alltid överensstämmer med barnets vilja eller uppfattning av behov. Barnet har dock alltid rätt att få information om och förklaringar till vad som händer.